

CYTOLOGI

GENERELT

Sørg for riktig prøvetaking, identifisering, fiksering og behandling av ulike cytologiske prøver. Alle prøver merkes med pasientens navn og fødselsnummer. Sendes flere prøver merkes de slik at laboratoriet kan skille mellom prøvene. Sprayfikserte utstryk merkes "F" og lufttørkede utstryk merkes "L".

Bruk talkumfrie hansker. Talkum forurenses prøvene.

For celleutstryk benyttes objektglass med matt skrivefelt, som merkes med blyant; navn og fødselsnummer.

For væsker benyttes 20 ml uringlass, merket med innhold, fikseringsmiddel, pasientens navn og fødselsnummer.

Det er viktig at rekvisisjonen påføres klinisk relevante opplysninger, og at merking på prøve og rekvisisjon stemmer overens. Husk rekvisientens navn og HPR-nummer.

Ukritisk bruk av CITO gir lengre svartid for andre.

www.kreftregisteret.no

www.noklus.no

www.oncolex.no

CERVIX, VÆSKEBASERT PRØVE

Ved innføring av spekulum; bruk helst saltvann (unngå helst gel). Slim skal fjernes før prøvetaking.

Væskebasert prøve skal tas fra cervixkanalen med børste: CervexBrush Combi /CervexBrush.

Gi relevante kliniske opplysninger, alltid tidspunkt for siste mens. Se egen prøvetakingsprosedyre.

HPV

Hpv-test utføres på samme materiale og fra samme beholder som cervix-prøven sendes på. Kun en beholder med SurePath-medium for cervixcytologi og hpv-test!

Nasjonale retningslinjer anbefaler (fra 1/7-14) reflekstesting med HPV etter ASC-US og LSIL diagnose, hos kvinner 25 – 69 år. HPV-testen påviser HPV DNA fra 14 høyrisiko HPV-virus. Kontroller mediets utløpsdato. For oppfølging av HPV-test se eget flytskjema/ Kvalitetsmanualen: www.Kreftregisteret.no

KROPPSVÆSKER (PLEURA, ASCITES, PERICARD, CYSTE, SPINAL)

Eksfolierte celler i væsker ødelegges over tid, og det kan være nødvendig med gjentatte prøver til cytologisk diagnostikk.

Væsken tappes eller aspireres, og fikseres i lik mengde 50 % alkohol. Tilstrekkelig med totalt 20 ml (uringlass) eller 2-3 ml spinalvæske. Pleuravæske merkes "H" høyre eller "V" venstre.

Påfør navn og fødselsnummer, og gi relevante kliniske opplysninger på rekvisisjonen.

URIN

Midtstråleprøve(spontanurin) fra godt hydrert pasient ønskes: Første porsjon urin lates i toalettet, neste porsjon i en beholder, og resten lates i toalettet. Morgenurin egner seg ikke, grunnet celledegenerasjon. Det optimale er urinprøver fra 3 påfølgende dager med hver sin rekvisisjon. Disse nummereres og dateres og sendes samtidig til oss.

Prøven fikseres med lik mengde 50 % alkohol og urin. Tilstrekkelig med totalt 20 ml (uringlass), merket med pasientid, innhold og dato for prøvetaking. Gi relevante kliniske opplysninger på rekvisisjonen.

EKSPEKTORAT

Morgenekspektorat foretrekkes, gjerne prøver fra tre ulike dager. Materialet strykes direkte, tynt og jevnt, ut mellom to objektglass, på forhånd merket med navn og fødselsnummer. Sprayfikseres umiddelbart. La tørke før det legges i egnet emballasje.

Gi relevante kliniske opplysninger på rekvisisjonen.

BRONKIALUTSTRYK

Børsten rulles utover objektglasset, som på forhånd er merket med pasientens navn og fødselsnummer. Sprayfikser umiddelbart. Det er tilstrekkelig med 6 utstryk. Unngå børsteartefakter, cellene ødelegges lett. La materialet tørke før det legges i egnet emballasje.

Gi relevante kliniske opplysninger på rekvisisjonen.

Prøver fra høyre og venstre lunge skal ha hver sin rekvisisjon. Merk utstryk med "H" høyre og "V" venstre.

BRONKIALSKYLLEVÆSKE, BRONKIOALVEOLÆR LAVAGE (BAL)

Prøven fikseres med lik mengde 50 % alkohol og BAL. Tilstrekkelig med totalt 20 ml (uringlass) merket med innhold, navn og fødselsnummer.

Gi relevante kliniske opplysninger på rekvisisjonen.

Prøver fra høyre og venstre lunge skal ha hver sin rekvisisjon.

FINNÅLSASPIRASJON (FNA)

Gi utfyllende informasjon om lesjonen og relevante kliniske opplysninger på rekvisisjonen.

Punksjonen skal helst tas fra forskjellige deler av lesjonen. Ultralydveiledning anbefales. For å unngå blodtilblanding ved blodrike organer (thyroidea) anbefales tynne nåler, helst 27-25 gauge (0,4-0,5 mm) uten aspirator. Fra **thyroidea** anbefales 3 stikk, for å få nok materiale. Ellers kan 23 gauge (0,6 mm) benyttes.

Objektglassene merkes på forhånd med navn og fødselsnummer. Ett utstryk sprayfikseres og merkes "F". De øvrige lufttørkes raskt og merkes "L". Prøver fra høyre og venstre side (bryst, thyroidea, lunge) skal ha hver sin rekvisisjon. Merk utstryk med "H" høyre og "V" venstre.

Materiale fra **lunge** ønskes fiksert. La tørke før de legges i egnet emballasje.

I tillegg til utstryk fra **lymfeknute**, kan nålen skylles i litt saltvann eller 50 % alkohol i et 20 ml uringlass, for evt. immunhistokjemiske analyser. Saltvann kan kun brukes hvis prøven leveres laboratoriet samme dag!

For celleprøver til utvidet lymfom- og leukemidiagnostikk kontakt Enhet for flowcytometri, Radiumhospitalet: tlf 23934166. (RPMI-rør kan fås ved henvendelse til oss: 90823304)